

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Integration i en svensk utlandsskola

- Finns den?

- En kvalitativ studie med observationer och intervjuer

Emelie Andersson och Catrin Persson

LAU390

Handledare: Birgitta Kullberg

Examinator: Lisa Asp Onsjö

Rapport: HT11-2611- 122

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Integration i en svensk utlandsskola – Finns den? En kvalitativ studie med observationer och intervjuer.

Författare: Emelie Andersson, Catrin Persson

Termin och år: HT2011

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Birgitta Kullberg

Examinator: Lisa Asp Onsjö

Rapportnummer: HT11-2611- 122

Nyckelord: Integration, kultur, kulturmöten, språk, kommunikation, svenska skolan

Syfte

I och med att globaliseringen ökar i världen och allt fler människor väljer att bosätta sig utomlands, ställs det andra krav än tidigare på dagens utbildning. Eleverna ska skapa sig förståelse för nya kulturer och människor för att kunna medverka i samhället. Vårt syfte med denna studie har varit att ta reda på hur de svenska eleverna integreras i det spanska samhället genom en svensk utlandsskola. Vi har även undersökt hur skolan arbetar med den spanska kulturen som en del i integrationsprocessen.

Metod

I vår studie har vi genomfört fem intervjuer med verksamma pedagoger. Vi har även genomfört observationer. Studien är kvalitativ där intervjuerna och observationerna ligger som grund för förståelsen av vårt resultat. Vi har bearbetat och analyserat intervjuerna efter transkription för att kunna bilda studiens resultat.

Material

Vi har använt oss av litteratur som har med kultur, språk, kommunikation, integration och socialt samspel att göra. Vi har använt oss av artiklar från Internet men även av material från skolans personal som vi blivit tilldelade. Innehållet i den insamlade datan har vi relaterat till Lgr 11.

Resultat

I vår studie framgår det att integration är ett viktigt och stort arbete på skolan. Integration innebär att eleverna ska ha förståelse och respekt för andra kulturer och samhällen. Integration behövs för att skapa förståelse mellan kulturer och nya möten. Ett gemensamt mål krävs på skolan för att integration ska vara möjligt.

Betydelse för läraryrket

Denna studie har stor betydelse för läraryrket då integration skapar förståelse i klassrummet, mellan olika kulturer, i samhället och i resten av världen, dvs. globalt sett. Skolans ansvar är att bidra till att eleverna ska bli demokratiska medborgare. Eleverna ska också lära sig att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Genom att arbeta med integration stärks elevernas framtida sociala och samhälleliga liv.

Förord

Genom denna studie har vi som forskare och författare tillägnat oss kunskap kring arbetet med integration i en svensk utlandsskola. Genom tidigare forskning har vi kunnat förstå relationen mellan teori och praktik. Vår studie har gett oss en större förståelse och medvetenhet för vad integration i ett samhälle innebär.

I detta avsnitt vill vi tacka de som medverkat och hjälpt oss att möjliggöra vår studie. Framförallt vill vi tacka Adlerbertska Stipendiestiftelsen för bidragen som möjliggjort resan till Spanien där vi utfört våra undersökningar. Tack till personalen på skolan som välkomnat oss, ägnat tid för intervjuer och delgett oss sina tankar och sin kunskap. Vi vill även tacka lärarstudenten Johanna Vedenpää som ställde upp som tolk på en av våra intervjuer. Om inte du hade ställt upp hade intervjutillfället aldrig kunnat genomföras.

Emelie Andersson, Catrin Persson

Göteborg 2011-12-19

Innehåll

1 Inledning och bakgrund.....	6
1.1 Begreppsbeskrivning.....	7
1.2 Bakgrundsfakta om svenska utlandsskolor	8
1.3 Bakgrundsfakta om svenska skolan i Spanien	9
2 Syfte	11
3 Litteraturgenomgång	12
3.1 Summering av litteratur.....	12
3.2 Artiklar och material från svenska skolan.....	14
3.3 Teoretisk bakgrund.....	14
3.3.1 Sociokulturellt perspektiv och språk	14
3.3.2 Bakgrund om den interkulturella undervisningen.....	16
4 Vetenskaplig metod.....	18
4.1 Studiens urval.....	18
4.2 Studiens intervjuer.....	19
4.3 Studiens observationer	20
4.4 Tillförlitlighet.....	20
4.4.1 Validitet.....	20
4.4.2 Reliabilitet	20
4.5 Generaliserbart	21
4.6 Etiska principer	21
4.7 Målgupp	22
4.8 Metoddiskussion.....	22
4.9 Bearbetning	22
5 Resultat.....	23
5.1 Resultatredovisning.....	23
5.1.1 Integration	23

5.1.2 Språk.....	24
5.1.3 Kultur	25
5.1.4 Skolans arbete för integration	28
5.1.5 Positiva och negativa förhållanden	32
5.2 Huvudresultat	35
6 Diskussion	36
6.1 Fortsatt forskning	42
6.2 Didaktiska tankar.....	43
7 Referensbeteckning	44
Litteratur.....	44
Internetadresser	45
Personlig kontakt.....	45
Bilaga 1	47
Bilaga 2	48
Bilaga 3	49

1 Inledning och bakgrund

Dagens samhälle är mer globaliserat än någonsin förr. Människor byter hemort på grund av arbete, ändrade familjeförhållande och andra orsaker. De ändrade hemortsförhållandena kan antingen vara tillfälliga eller permanenta (Jonas Stier, 2004). Många av de människor som flyttar har även barn med sig och dessa måste gå i skolan på ett eller ett annat vis. Runt om i världen finns det svenska skolor som är till för de barn som följer med sin/sina vårdnadshavare utomlands under en längre tid. Enligt Skolverket (Internet 2011-11-20) uttrycks det att: ”Syftet är att erbjuda en undervisning som motsvarar den i Sverige utifrån den svenska skolans styrdokument”. Svenska skolor utomlands får statsbidrag från Sverige under förutsättningen att skolan är jämförbar och likvärdig med skolan i Sverige.

I och med att det finns svenska skolor utomlands, betyder det att många av dessa skolor är belägna i länder, som har ett annat kulturellt förhållningssätt än skolor i Sverige. Detta innebär att olika kulturmöten sker mellan de människor som flyttat till ett annat land och de som är boende i landet sedan en längre tid. Kulturmöten är enligt Stier (2004) komplexa och för att förstå processen mellan de olika kulturerna måste man ha stor kunskap om respektive kultur. ”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald” (LGR 11). Spanien är ett land som under en längre tid har varit hem till många svenskar. Det finns därför relativt många svenska skolor i Spanien. Svenska skolor som är placerade i Spanien ställs då inför olika möjligheter till att integrera de svenska eleverna i det Spanska samhället (Skolans hemsida, 2011).

Vi valde att göra en undersökning om svenska skolan utomlands för att vi båda två har språket som huvudintresse och vi ansåg att språket har en stor roll i detta arbete. Vi var även intresserade av att se hur integration sker när det gäller svenskar och framför allt deras barn i skolåldern som medflyttar utomlands. Detta för att kunna dra paralleller mellan integration som sker i Sverige och integration som sker i utlandet. Vi är medvetna om att den integration som sker när en invandrare kommer till Sverige för att spendera resten av sitt liv, inte är samma sak som den integration som sker på svenska utlandsskolor. Det finns skillnader i förutsättningar mellan en person som invandrar till Sverige och en person som gör en utlandsvistelse. Beroende på hur många år en elev befinner sig i ett annat land resulterar det i olika sorters integration.

En faktor som hade betydelse för urvalet av undersökningsområde var, att vi hade fått upplysning om den specifika skolan från en av våra bekanta som själv besökt skolan i arbetssyfte. Under arbetets gång har vi (Catrin Persson och Emelie Andersson) arbetat gemensamt, diskuterat, reflekterat och kan båda två enskilt stå för vad som har skrivits om undersökningen i denna rapport.

Den empiriska delen av studien skedde på en specifik skola i Spanien. Denna skola skriver mycket på sin hemsida om betydelsen av att integrera eleverna i det land som de befinner sig i. Vi har förstått, att flertalet av andra svenska skolor i landet inte arbetar med integration på grund av att de är en svensk skola, vilken följer svensk läroplan och anser sig inte behöva arbeta med integration.

Vi uppfattar att det skrivs relativt mycket om svenska skolor utomlands. Flera av dessa artiklar handlar om hur eleverna är integrerade i det samhälle som gäller efter flytten från hemlandet. Mary Touma (2006) skriver i en artikel med titeln: ”Intresset för integration måste bli bättre”, bland annat om att de svenska personer, som bor och lever i Spanien inte har något vidare behov av att integreras i det spanska samhället. Touma menar, att svenskarna har allt de behöver för att klara sig utan att ens lära sig det spanska språket. Det finns svenska affärer, konditorier, barer, restauranter, fastighetsmäklare och mycket annat som är svenskt.

Olika aspekter gör att vårt arbete om svenska skolor utomlands är relevant utifrån ett utbildningsvetenskapligt perspektiv. Följande aspekter är att svenska skolan utomlands är ett relativt väldebatterat ämne. Förutom artiklarna som kretsar kring elevernas integration, debatteras det även om att allt fler elever läser på svenska skolor utomlands och hur det kommer sig (Skolverket, 2011-11-10). Det har även visat sig, att studieresultaten är betydligt högre i genomsnitt för de elever som läser i svenska skolan utomlands än vad resultaten är för de elever som läser i Sverige. Därav är det relevant att göra undersökningar inom en svensk utlandsskola för att få en djupare kunskap och en inblick i verksamheten. Det är också ett relevant ämne att skriva om i och med globaliseringsökningen i världen.

1.1 Begreppsbeskrivning

Denna studie innehåller ett visst antal begrepp och i följande text beskriver vi begreppen på det sätt våra läsare ska uppfatta begreppen. Vi anser att genom vår förståelse för begreppet kan vår undersökning ses i rätt ljus och även förenkla läsningen. Vi har egna tolkningar av begreppen men grunden vilar på Nationalencyklopedins (Internet, 2011-12-13) förklaring. *Integration* är ett begrepp som är aktuellt när människor med olika kulturella bakgrunder

möts. De olika människorna ska kunna medverka med andra, inte se fördomar eller känna förakt. En förståelse ska utvecklas för den nya kulturen. Det handlar även om att visa respekt och nyfikenhet. Är du integrerad i ett samhälle, ska du kunna medverka i samhället utan problem. Om du ska stadga dig i ett annat land, som har ett annat språk, måste du utveckla de nya språkkunskaperna väl för att kunna interageras i samhället. Vi anser likaså att det finns olika grader för hur väl integrerad en person är i ett *nytt* samhälle. Fullständig integration innebär för oss att du känner dig lika hemma i de båda kulturerna som du har med dig, alltså två delar av kultur blir förenade.

Kultur är ett begrepp som är svårt att förklara på ett entydigt sätt, men vi ger här en förklaring på hur vi tolkar det. Kultur förs vidare från en generation till en annan, det vill säga ett visst levnadsmönster och värderingar. Det mänskliga beteendet vilar på en viss kulturell bakgrund.

Kulturmöten är ett annat begrepp, som är av stor vikt för vår undersökning. Benämning på begreppet innebär i korta drag, att olika kulturella grupper möts och att människorna i dessa grupper har olika bakgrunder, kunskaper och livsstilar. Kulturmöte handlar även om de tolkningar som människor gör i ett kulturmöte. Dessa möten berör oss alla vare sig vi är medvetna om det eller inte.

Ett annat begrepp inom kulturspektrumet är *kulturkrock* och innebär enligt vår förståelse att problem och missförstånd uppstår när människor med olika kulturella bakgrunder möts.

1.2 Bakgrundsfakta om svenska utlandsskolor

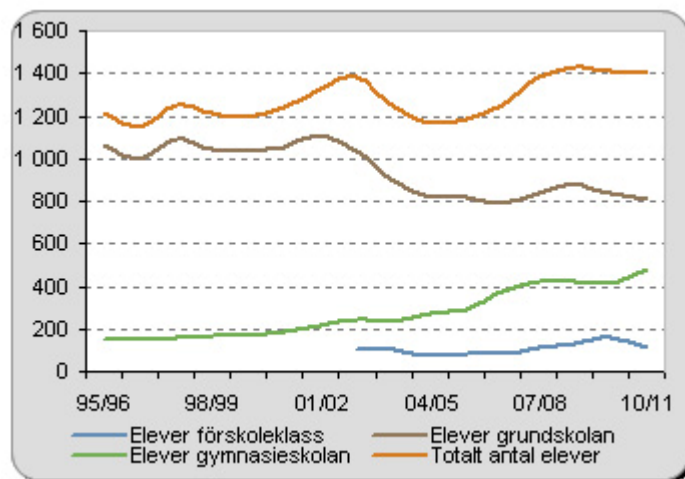
En av förutsättningarna för att en svensk skola utomlands ska få statsbidrag är att minst en av vårdnadshavarna är anställd vid en Svensk myndighet eller ett Svenskt företag (Internet, Skolverket 2011). Det ska alltså finnas någon slags nytta för det svenska samhället med personens utlandsvistelse. Alla barn, som bor utomlands tillsammans med vårdnadshavare, har rätt till att studera i svensk skola. Det finns cirka 30 svenska utlandsskolor i världen varav 18 i Europa (Internet, 2011-11-20). Antalet elever på svenska utlandsskolor ökar och detta beror främst på att det är allt fler gymnasieelever som väljer att studera ett år av sin gymnasietid utomlands.

Svenska skolan utomlands ska erbjuda undervisning som är likvärdig med den som bedrivs i Sverige. Skolan ska alltså följa svensk läroplan. Därigenom får skolan

statsbidrag. För att skolan ska fungera ekonomiskt, finns det även en föräldraavgift och denna avgift varierar från skola till skola. De enskilda svenska utlandsskolorna bedrivs av olika huvudmän i respektive land. Huvudmännen är oftast ett föräldrakooperativ. När skolan har fått statsbidrag, får lärarna ge ut betyg till eleverna och skolan granskas på samma sätt av skolinspektionen som skolorna i Sverige. En av anledningarna till att ge ut statsbidrag, är att intressera eleverna för svenskt samhällsliv. Svenska staten vill i slutändan ha tillbaka de elever, som studerar på svensk utlandsskola.

Diagrammet nedan visar antal elever i reguljär utbildning vid svenska utlandsskolor läsåren 1994/95-2010/11. Läsåret 2010/11 fanns det sammanlagt 1 401 elever i reguljär utbildning vid svenska utlandsskolor. Av dessa gick 110 elever i förskoleklass, 813 elever i grundskola och 478 elever i gymnasieskola (Skolverket, 2011).

Figur 1: Diagram över elever i svensk utlandsskola 1994-2011.

1.3 Bakgrundsfakta om svenska skolan i Spanien

Skolan vi har undersökt, har cirka 200 elever med cirka 30 anställda. Huvudsakligen är det svensk personal med undantag för vaktmästare, spansklärare och restaurangpersonal. Eleverna studerar i åldersintegrerade klasser, börjar dagen klockan nio och slutar i regel klockan tre. De flesta av eleverna på skolan stannar under större delen av sin skoltid. Utöver de elever som endast har svenskfödda vårdnadshavare, finns det ett fåtal elever som har spanska vårdnadshavare. Dessa har valt att placera sina barn i en svensk skola för de anser att den svenska pedagogiken är en bra undervisningsform eller att någon av vårdnadshavarna arbetar i en svensk myndighet (Intervju, 2011-11-09). Skolbyggnaden är belägen i ett bostadsområde där hus och lägenheter ligger tätt inpå varandra, likt byggnationen i Spanien är.

Skolbyggnaden är inklämd mellan ett lägenhetshus och en affär och ser liten ut där den är placerad. Men i själva verket är det en relativt stor skola. Skolan följer som alla andra godkända svenska utlandsskolor den svenska läroplanen. Denna är även godkänd av det spanska utbildningsministeriet. Utöver den svenska läroplanen läser eleverna två timmar extra spanska i veckan i alla årskurser. Enligt skolans hemsida (Internet, 2011-11-20) är målet att integrera eleverna och att fläta samman den spanska och den svenska kulturen. Kulturen och integrationen av de båda kulturerna utgör enligt skolans hemsida en stor del i undervisningen.

2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka *om*, och i så fall *hur*, den svenska utlandsskolan i Spanien verkar för integration. Vår intuition är även att undersöka hur de svenska eleverna får ta del av den spanska kulturen genom svenska skolan utomlands.

Vi har i studien utgått ifrån huvudfrågeställningen: *Hur integreras de svenska eleverna i det spanska samhället genom svenska skolan?*

På skolans hemsida står det om att det finns negativa och positiva förhållanden mellan den svenska och den spanska kulturen. Det nämns även att skolan strävar efter att arbeta med dessa förhållanden för att få en bra sammanhållning.

Följdfrågeställningar är: *Hur arbetar skolan med den spanska och den svenska kulturen? Hur arbetar skolan med positiva och negativa förhållanden mellan de båda kulturerna?*

3 Litteraturgenomgång

Vi har valt att använda oss av litteratur som har med kultur, integration och språk att göra. Samtliga artiklar har anknytning till svenska utlandsskolor, och dessa har vi funnit via sökmotorn Google.se. Vi har även använt oss av tidningsartiklar från svenska utlandssidor samt material som vi fått av personal på skolan vi undersökt. All relevant material vi har funnit har vi granskat och relaterat till skolverkets läroplaner. När vi letade litteratur förstod vi, att det fanns ett stort urval av böcker om kultur och därför fick vi avgränsa oss till de böcker vi ansåg vara mest relevanta för att ge saklig grund till vår studie.

3.1 Summering av litteratur

Vi har huvudsakligen utgått från tre huvudböcker. Dessa böcker har vi i stor utsträckning använt oss av genom hela undersökningsperioden. När det stod klart för oss vad för slags undersökning vi skulle ägna oss åt, tänkte vi på Olga Dysthes (2003) bok: *Dialog, samspel och lärande*. Dysthe går bland annat in på studier av inlärningsteorier, men även på det fokus vi hade, nämligen det sociokulturella perspektivet, inom vilket Lev Vygotskij är grundaren. Vi valde att utgå från denna bok eftersom vi ansåg att boken tog upp det perspektiv vi hade på ett för oss förståeligt perspektiv. Genom boken får läsaren även ta del av fakta som påvisar vikten av samspel för att lära, vilket vi anser är av vikt för vår undersökning.

Boken: *Kulturmöten*, som är skriven av Stier (2004) är den andra huvudboken, som har varit till stor hjälp för klargörandet av kulturbegreppet och vad som sker i kulturella möten. Stier förklarar vad kultur kan betyda i olika sammanhang och vad begreppet har för betydelse i förhållande till individen, gruppen och samhället. Stier diskuterar även vad språket och kommunikationen har för roll i kulturmöten och hur vi exempelvis kan förhålla oss i dessa möten. Mer om detta senare.

Den tredje och sista av våra huvudböcker är skriven av Ruth Illman och Peter Nynäs (2005) och har rubriken: *Kultur människa möte*. Denna bok har en del likheter med Stiers bok. Vi ansåg att det var bra att ha dessa två böcker för jämförande av innehållet och inte förlita oss till vad som sades i endast en av böckerna. Illman och Nynäs skriver, att kommunikation är relaterad till tolkningar, delaktighet, budskap och handlingar. Kulturella olikheter ligger även i fokus där vi som läsare får ta del av de problem som kan uppstå i koppling till dessa olikheter.

Det finns ett flertal böcker som är av stor vikt för vår undersökning, men de ovanstående är de som är av störst vikt. Ulla Börestam och Leena Huss (2001) har skrivit en

bok med titel: *Språkliga möten, tvåspråkighet och kontaktlingvist*. Denna bok fokuserar på vad språk är och vilken betydelse språket har i kulturella möten. Bokens fokus ligger på språk och tvåspråkighet. I och med att de flesta av eleverna i den specifika svenska skolan inte är tvåspråkiga i Börestams och Huss' bemärkelse, har vi inte gått djupare in på begreppet tvåspråkighet.

En bok som har en förhållandevis kritisk uppfattning till integration är *Den mångkulturella skolan*, skriven av Eva-Stina Hultinger och Christer Wallentin (1996). De menar att det inte alltid är lätt att integreras i alla lägen och diskuterar hur detta kan komma sig. Många av de böcker som vi hittat, är väldigt positivt inriktade till integration. Detta medförde att vi önskade finna någon bok som hade ett sådant förhållningssätt, som bidrog till att vi inte låste oss till ett alternativ.

Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer, skriven av Hans Lorentz och Bosse Bergstedt (2006), lyfter fram att världen blir allt mer globaliserad och modern. Lorentz och Bergstedt menar, att olika kulturer blandas med varandra alltmer och de förklarar hur pedagoger ska förhålla sig i undervisningen i de mångkulturella skolorna. Lorentz och Bergstedt anser, att det ska finnas utrymme för att lära sig av andra kulturer. Pirjo Lahdenperä (2004) problematiserar även hon, kring det interkulturella perspektivet i sin bok: *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Denna bok anser vi är jämförbar med Lorentz' och Bergstedts tidigare nämnda bok. Lahdenperäs (2004) bok, ger teoretiska och praktiska exempel på hur en interkulturell lärmiljö kan utvecklas i skolan.

Seija Wellros (1998) bok: *Språk, kultur och social identitet*, tar upp språkets viktiga roll för socialisationsprocessen. Det är genom språket som vi lär oss om värderingar och normer. Wellros skriver, att olika medel finns, för att inleda människor i en viss kultur, och de olika regelsystem som då gäller.

För att stärka det Dysthe (i Bråten, (red.), 1998) skrivit om det sociokulturella perspektivet, har vi även använt oss av vad övriga författare skriver om betydelsen av samspel mellan människor för att uppnå lärande, sociala och kulturella förbindelser. Vidare har vi använt oss av Birgitta Kullbergs (2004) bok: *Etnografi i klassrummet*, för disposition av vår studie.

3.2 Artiklar och material från svenska skolan

Vi har fått material av en lärare på skolan som vi valt att kalla Emma som vi även intervjuat. Vi kommer att anonymisera hennes material på grund av att det kan leda till vilken skola vi har undersökt. Materialet är läromedel som har sin fokusering på integration och kulturkrockar. Materialet har varit användbart för oss då vi har kunnat dra paralleller till intervjuer, artiklar litteratur och läroplaner.

Mary Touma (2006) anser sig vara kritisk till utlandsskolornas engagemang för integrering. Hon skriver att intresset finns och att många pratar om integration på ett positivt vis men att det därefter inte får någon verkan. I artikeln: *Svenska utlandsskolor lockar fler*, skriven av Linnea Ericsson (2010), skrivs det om ett ökat intresse för att studera i svenska utlandsskolor.

3.3 Teoretisk bakgrund

I detta kapitel redogör vi för de teorier som ligger till grund för vår undersökning. Undersökningen har sin grund i de sociala spelen som sker mellan människor. Det sociokulturella perspektivet handlar om att vi lär av varandra i ett sammanhang. Vi tar även upp teorier om det interkulturella perspektivet och den interkulturella pedagogiken som präglar skolan. Vi diskuterar teorier om kultur och språk, vilka av oss uppfattas vara en stor del av lyckad integration.

3.3.1 Sociokulturellt perspektiv och språk

Dysthe (2003) uttrycker, att samspel och interaktion mellan människor, är väsentliga delar för att kunna tillägna sig kunskap. Människor lär sig enligt det sociokulturella perspektivet genom att delta i en kontext med andra. Språket är människans viktigaste redskap och det är betydelsefullt att veta hur vi ska kommunicera för att förmedla kunskap och influera andra människor. Den sociala omgivningen och kulturen ligger till grund för hur människor utvecklar en individuell identitet. Den gemenskap som individen växer upp i, är utgångspunkten för lärande. Beroende på vilken miljö individen växer upp i kommer kulturen och språket att påverka dess handlingar och tankar. Genom att alla människor besitter olika kunskaper, blir detta ett gynnsamt läge för lärandet eftersom lärande sker i sociala interaktioner människor emellan enligt det sociokulturella perspektivet.

Wellros (1998) skriver, att genom språket kan vi uttrycka våra känslor och tankar. Vi kan förmedla våra kunskaper med varandra och föra dessa vidare till andra och även ta del av andras kunskap och tankar. Wellros jämför språket med ett instrument, som är

till för att utveckla förbindelser mellan den inre och den yttre verkligheten. Genom att använda oss av språket kan vi alltså förmedla både kunskap och normer, men det kan även skapa en begränsning. Eftersom språket hela tiden utvecklas finns det redan färdigskapade ramar där vi skapat det som redan är förutbestämt. När ett barn föds till världen är det redan bestämt av omgivningen vad han eller hon kommer att möta.

Dysthe (2003) uttrycker, att kommunikationen är ett grundläggande fenomen för att kunna utveckla sitt eget och andras lärande i olika sammanhang. Dysthe beskriver, att enligt Vygostkij, är språket det som förmedlar världen till oss människor och att vi i varje samhälle tar hjälp av språket för att kunna förmedla och påverka andra människors handlande. Genom att vi lyssnar, pratar och samverkar, tar vi del av varandras kunskaper. Dysthe lägger stor vikt vid kulturens betydelse och menar att redan när ett barn är litet, kan man med hjälp av kulturen ta del i det som är intressant och värdefullt för just den kultur man verkar i är.

Människan har lärt sig att inta olika roller beroende på vilken grupp eller sammanhang människan befinner sig i. Wellros (1998) menar, att vi använder oss av olika kommunikationsstrategier beroende på situationen i fråga. Dysthe (2003) benämner dessa olika sammanhang vara diskurssamhälle där olika normer, regler och förhållningssätt finns. För att kunna förstå dessa koder i ett specifikt sammanhang, krävs det, att vi deltar och är aktiva i olika diskurssamhällen. Dysthe menar också, att lärandet är socialt betingat. Beroende på vilket sammanhang vi befinner oss i, kommer det vi ska lära oss att vara avgörande för vilken sorts kunskap vi erhåller.

Dysthe (2003) skriver om hur Vygostkij belyser betydelsen av den miljö som eleverna befinner sig i. Han menar att kommunikationen, kulturen och sammanhanget står i fokus i ett lärandesammanhang och inte hur barnet uppfattar omvärlden. Vygostkij menar, att hur människan integreras är beroende av i vilket sammanhang människan växer upp i. Människan tillämpar olika sorters kunskap beroende på vilken miljö man befinner sig i och på de olika sätt man skaffar sig förståelse. När en person kommer till en ny miljö eller ett nytt sammanhang är det mycket som är nytt och främmande och då befinner han eller hon sig i en periferi. Det innebär att människan först börjar med att utforska det nya man ställs inför. I och med att man utforskar och sammanhanget blir mer välkänt, närmar man sig sedan kontexten. Utforskandet går sedan över till att människan blir en aktiv deltagare i den nya gemenskapen. Om man sedan innan har kunskap om det nya kommer detta att gynna den nya deltagaren inför det nya man ställs inför.

Dysthe (i Claesson, 2003) uttrycker ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet, nämligen situerat lärande. Innebörden är att fokus ligger på lärarprocessen och inte på resultatet. Barnet ska tillägna sig kunskap i ett sammanhang och själv kunna utforska sin kunskapsprocess. När ett barn befinner sig i ett situerat lärande är det centrala vad som lärs och hur. Ett annat begrepp inom perspektivet är autentisk lärande, vilket betyder att eleverna tillägnar sig kunskap och förståelse genom att vara delaktiga i en äkta aktivitet. Barnet ska kunna få möjlighet till att självt upptäcka och för att kunna experimentera.

3.3.2 Bakgrund om den interkulturella undervisningen

Lahdenperä (2004) skriver om FN:s konvention och tar upp, att genom den mångkulturella samhällsutvecklingen i Europa, skapades begreppet interkulturell undervisning i strävan efter att förebygga och avskaffa rasdiskriminering. I FN:s konvention (1965), uttrycks det som följer:

Att vidtaga omedelbara och effektiva åtgärder, särskilt på undervisningens, uppfostrans, kulturens och upplysningens områden, i syfte att bekämpa fördomar som leder till rasdiskriminering, och att främja förståelse, fördragsamhet och vänskap mellan stater och mellan rasgrupper eller etniska grupper (Internet, 2011-11-21).

1985 beslutades det i riksdagen, att alla skolformers undervisning ska präglas av ett interkulturellt synsätt. Lahdenperä (2004) poängterar, att interkulturell pedagogik inte är ett ämne utan ett förhållningssätt som all personal och elever i skolans verksamhet ska ta del av. Pedagogiken ska behandla problemen som kan uppstå när människor från olika kulturer möts, främst inom Sverige, där invandring ökat, men även i övriga världen. Bergstedt och Lorentz (2006) förklarar begreppet interkulturell pedagogik som ett lärande, vilket ska ta upp olika kulturella beteenden, normer, värderingar, kunskap och tankar hos olika individer med skild etnisk eller kulturell bakgrund. Ett sådant lärande är till hjälp för att skapa gemenskap och social inkludering. Det skapas med hjälp av aktiva deltagande, självmedvetenhet och gemensamma behov. Tanken är att pedagogiken ska bejaka mångfald och motverka likhetstänkande. Förhållningssättet ska skapa ömsesidig respekt och förståelse, både i klassen och i skolan, men även i närsamhället.

För att skapa möjligheter att utveckla sitt lärande om kultur, menar Dysthe (2003), att man ska vara öppen för andra kulturer och inte bara sin egen. Tillägnar vi oss kunskap om andra kulturer, och konfronteras med de olika kulturella uttrycken, bidrar detta till goda möjligheter att lära. Det krävs att vara kritisk och att kunna analysera innebörder i

andra kulturer. Detta bidrar till att man även kan se andra och egna utgångspunkter i kulturer och benämns att ha en flerkulturell kompetens. Har man det, kommer ens liv att gynnas i fortsättningen, där denna kompetens underlättar för ett socialt liv och ett fungerande arbetsliv.

Interkulturell pedagogik innebär vidare, att eleverna ska lära sig att tänka i nya banor, att upptäcka den verkliga omgivningen som den ser ut idag. Eleverna ska lära sig att upptäcka att vi både är lika men samtidigt olika. Trots att vi är olika ska eleverna lära sig att vi är likvärdiga (2006).

4 Vetenskaplig metod

I följande kapitel redogör vi för vårt val av forskningsmetod. Det är den kvalitativa metoden som ligger till grund för vår studie. Vi beskriver även hur vi gått tillväga under studiens arbete samt presenterar våra respondenter.

När en kvantitativ forskningsansats används, har forskaren som syfte att mäta och pröva något. Forskaren samlar in fakta för att sedan analysera det och finna olika mönster. I undersökningsmetoden används enkäter där forskaren vill finna likheter och olikheter. Genom denna metod vill forskaren finna säkra slutsatser och fördelen med denna metod är, att resultat blir brett och generellt. Däremot kan det vara svårt att finna djupare resultat med en kvantitativ metod (Stukát, 2005).

Genom att använda sig av den kvalitativa forskningsansatsen, kommer forskaren närmare in på djupet i det man försöker uppnå. Här försöker forskaren förstå och tolka resultaten. Genom intervjuer och observationer försöker forskaren förstå istället för att se generella slutsatser. Genom att ställa djupa och öppna intervjufrågor till respondenterna, kan forskaren därigenom analysera svaren i resultatet. Nackdelen med denna metod är till skillnad från den kvantitativa metoden, att det är svårt att se generella slutsatser (Stukát, 2005).

4.1 Studiens urval

Som vi nämnt tidigare, valde vi skolan utifrån förslag från anhörig. Vi kontaktade en skola som vi valt att kalla för Palmeras, (2011-04-27) via E-mail tog vi kontakt med skolans rektor för att fråga om vi hade möjlighet att komma och besöka skolan för våra observationer och intervjuer (bil. 3).

Vår urvalsprocess har innehållit en önskan att få ett så brett perspektiv på skolan som möjligt. Vi har intervjuat skolans två lärare och en person som har hand om gäststudenterna och en som är specialiserad på ämnet integration. Vi valde att intervjua rektorn eftersom det är han som har huvudansvaret på skolan, både för personal och elever och bör ha en överblick över skolan och dess arbete. Vi valde ut tre klasser att observera under tre skoldagar i tre olika årskurser och två av dessas klasslärare fick vi tillfälle att intervjua, medan den tredje läraren hade tidsbrist. Vi valde att observera elever och lärare från olika årskurser för att få ett så brett perspektiv som möjligt. Rektorn på skolan föreslog en lärare som var specialiserad på integration. Från början visste vi inte om att läraren var så inriktad på ämnet som vi var där för att undersöka. När vi valde att intervjua läraren som har

hand om gäststudenterna, ville vi få en bild av hur de ungdomarna integreras i samhället eftersom de oftast bara är i Spanien under ett år. Urvalsgruppen består av följande:

Patrik: Är skolans rektor och har arbetat på skolan i fem månader. Han har rika erfarenheter från att ha arbetat som rektor i över 20 år på andra svenska utlandsskolor.

Lena: Har arbetat på skolan i sex år och hennes arbetsuppgifter består i att hon är en kontakt mellan gäststudenterna och värdfamiljerna på skolan. Hon ser till att eleverna kommer in i det spanska samhället och har en värdefull fritid.

Lisbeth: Arbetar som lärare i grundskolans tidigare år och har varit verksam pedagog på skolan sedan ett och ett halvt år tillbaka.

Emma: Har arbetat på skolan i 15 år och hennes område handlar om integration och spanskundervisningen. Hon har även en master i ämnet kulturkrockar.

Irma: Har lång erfarenhet av svenska utlandsskolor och men har endast arbetat på skolan i Spanien i ett år, hon arbetar som lärare i grundskolans tidigare år.

4.2 Studiens intervjuer

Vi intervjuade två av pedagogerna vi observerat i klassrummet för att höra deras åsikter om det vi uppfattat under lektionerna samt för att ställa våra intervjufrågor. När vi formulerade våra intervjufrågor (bil 1-2), försökte vi ha öppna frågor för att ge respondenten en möjlighet att med sina egna ord berätta hur de tyckte och tänkte i de aktuella frågorna (Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson och Lena Wängnerud, 2007). För att försöka skapa en god stämning med våra respondenter, valde vi även att ställa uppvärmningsfrågor som handlade om deras yrkeserfarenhet, bakgrund och utbildning (Esaiasson m.fl., 2007). När vi valde plats för att utföra intervjuerna satt vi vid ett tyst och lugnt ställe för att skapa en lugn och harmonisk atmosfär. Den första intervjun var vår pilotintervju där vi testade oss fram. Denna blev inte som vi hade tänkt oss i och med att vi ”pratade i mun på varandra” och inte ställde samma slags uppföljningsfrågor som vi gjorde i fortsättningen. Under den första intervjun vi genomförde, ställde en av oss intervjufrågorna medan den andra skrev ner minnesanteckningar för egna reflektioner och tankar. Vi använde oss även av en diktafon. Efter att vi prövat detta kom vi fram till, att i fortsättningen skulle vi hoppa över anteckningarna och istället vara aktiva båda två för att ställa så bra följdfrågor som möjligt och inte gå miste om något väsentligt. På en av intervjuerna använde vi oss av en tolk, eftersom respondenten inte behärskade det engelska språket. Detta bidrar till att vi utgår från

tolkens svar och inte har respondentens svar ordagrant. Flertalet av våra intervjufrågor är grundade i skolans hemsidas texter, varifrån vi fått funderingar och frågor. Intervjuerna med respondenterna uppgick från 20 till 45 minuter och när dessa var färdiga, transkriberade vi intervjuerna ordagrant. Till våra intervjuer hade vi formulerat ungefär tio relevanta frågor med utgångspunkt från våra frågeställningar, men det uppkom även andra relevanta och spontana frågor under intervjun (bil. 1-2). Efter att samtliga respondenter fått ge sina tankar och svar på våra frågor avslutade vi med att fråga om hon eller han hade något att tillägga. Detta gjorde vi utifall att respondent ville rätta till eller tillägga något.

4.3 Studiens observationer

För att få svar på vår frågeställning har vi valt att observera den svenska utlandsskolan under tre skoldagar. För att få så bred uppfattning som möjligt har vi valt att observera tre olika klasser i olika årskurser. Under tiden vi observerade gick vi även runt och tittade på elevernas arbete. Vårt huvudsakliga mål under observationerna var att försöka förstå hur väl integrerade eleverna är i det spanska samhället. Vi var även intresserade av att se hur mycket av den spanska kontra den svenska kulturen som fanns i klassrummet och hur skolan arbetar med den. Under dessa dagar valde vi att anteckna våra tankar om klassrumsmiljön, atmosfären och om läromedel, detta för att ha minnesanteckningar inför vårt uppsatsskrivande.

4.4 Tillförlitlighet

Utifrån tre aspekter redogör vi undersökningens tillförlitlighet.

4.4.1 Validitet

Kullberg (2004) menar, att validitet handlar dels om att se om syftet har kunnat uppfyllas med hjälp av de undersökningsmetoder som används i studien. Men det handlar även om hur forskaren har undersökt det som hon/han från början gick ut för att undersöka. Vi anser att vi innehar en god validitet i vår studie eftersom vi under undersökningsperioden fokuserade på det vi ämnat undersöka, vi försökte att hålla oss ifrån avvikelser.

4.4.2 Reliabilitet

Vi är medvetna om att analyseringen av respondenternas svar kan tolkas på olika sätt beroende på vem det är som analyserar. Alla människor har olika kunskaper och erfarenheter med sig vilket leder till att man uppfattar och tolkar saker och ting på olika vis. Vi har försökt att förhålla oss neutrala och värderingsfria under intervjuerna och observationerna. Vi hade ingen relation till respondenterna innan vi utförde intervjuerna. Detta anser vi är bra för reliabiliteten i och med att vi inte kände till respondentens tankar, förhållningsätt och kunskap

sedan tidigare och då inte kunde ha några förutfattade meningar. Vi anser att det finns en viss risk med att intervjua personer som man har en relation till. Relationen kan påverka tolkning av intervju svaren, vilket vidare kan influera värdet av undersökningsmaterial. Vi har varit noggranna med att fråga våra respondenter i slutet av varje intervju om det är något som de vill tillägga till intervjun. Detta gjorde vi för att respondenterna skulle känna att de kunde stå för vad de hade sagt i intervjun. De fick även möjligheten att klargöra saker som de sagt. Vi har även satt oss in i den spanska orten och lärt oss om vad som finns i närmiljön och hur det ser ut där, detta stärker vår reliabilitet på grund av att vi vet vilken miljö skolan befinner sig i. Vi har även varit noggranna med att informera respondenterna om att de skulle komma att bli anonymiserade och att det enbart är vi som intervjuar och eventuellt vår examinator som kommer att lyssna på intervjuinspelningarna. Slutligen anser vi, att reliabiliteten ökar i vår undersökning, eftersom vi under arbetets gång har vi varit två personer. Vi anser att det finns en stor styrka i att vara två personer vid intervjuer och vid observationer, vilket har gjort att vi kunnat diskutera vad vi sett och hört under hela undersökningens process.

4.5 Generaliserbart

Inom den kvantitativa forskningsansatsen, talas det om generaliserbarhet. Det handlar om studiens representativitet utifrån population. Forskaren utgår från en mängd undersökningar som sedan garanterar regelbundenhet i en studie. Med den anledningen av att vår studie inte bygger på kvantitativ undersökning, är inte detta vårt huvudsyfte. Istället försöker vi få en djupare förståelse över det vi undersöker. Vi har fått ta del av våra respondenters uttryck och tankar kring våra intervjufrågor. Den generalisering som skulle kunna gälla i vårt fall är att generalisera utifrån det antal av tankar och uttryck som ingår i studie. Detta har vi dock inte gjort i denna studie.

4.6 Etiska principer

Vi har baserat vår undersökning på Vetenskapsrådets etiska riktlinjer (2002) som gäller för forskning. Vi har tagit hänsyn till individskyddskravet, som innebär att man inte får kränka eller förödmjuka någon. Vi har fått medgivande av respondenterna att intervjua dem samt genomföra observationer på skolan. Respondenterna har tagit del av studiens syfte samt vad deras svar ska används till. Vi har varit noggranna med att anonymisera både skolan och pedagogerna, därför har vi valt att kalla våra respondenter vid påhittade namn och skolan har vi valt att kalla för Palmeras. Vi spelade in intervjuerna i samtycke med samtliga respondenter, då vi försäkrade dem att de skulle ta del av vår slutrapport.

4.7 Målgupp

Vår studie är inriktad mot både blivande och verksamma lärare inom förskola och skola. Denna studie kan vara ett redskap till undervisning. Den kan även vara till hjälp om man vill fördjupa sig inom ämnet. Vi tror även att genom att läsa om vår studie kan ett intresse väckas och därmed ligga till grund för forskning i liknande ämne. Slutligen anser vi att studien kan vara ett bra hjälpmedel till svenska utlandsskolor som vill arbeta med att integrera eleverna i samhället.

4.8 Metoddiskussion

Vi baserar vårt underlag på en specifik svensk utlandsskola och kan därför enbart dra slutsatser utifrån den kunskap vi fått därigenom. Trots detta anser vi, att vår undersökning är av värde genom att vi bidrar med en fördjupad insyn i en specifik svensk skola utomlands. Vi ansåg att fem intervjuer skulle vara medelmåttigt att ha till vår studie. Vi har valt att avgränsa vårt arbete genom att endast intervjua vuxna för att ta ett vuxenperspektiv. Vi hade från början förberett en enkät till eleverna för att ta reda på deras tankar kring integration och kultur men valde att inte använda oss av den i vår undersökning. Eftersom vårt syfte med studien var att skriva om hur skolan arbetar med integration och kultur såg vi ingen större poäng med att intervjua eleverna. En annan avgränsning vi har gjort är att endast göra observationer i grundskolans tidigare år. Detta var ett medvetet val just för att det är till denna ålder vi båda kommer att vara behöriga att undervisa i efter vår lärarexamen. Under vår empiri lade vi störst vikt vid intervjuerna, på grund av att vi ansåg, att vi fått in mest data ur dessa. Observationerna gav oss inte lika mycket som vi hade tänkt från början, men ändå en bild och en förståelse för den miljön vi befann oss i.

4.9 Bearbetning

Direkt efter varje intervju vi genomfört, diskuterade vi våra tankar och funderingar med varandra. Vi diskuterade igenom intervjun från början till slut och vad vi båda reagerat på och hur vi tolkat respondenternas svar. Sedan transkriberade vi intervjuerna så snabbt som möjligt eftersom vi ville ha kvar tankarna. Under tiden vi transkriberade, stannade vi upp, diskuterade, relaterade till litteraturen samt hade undersökningsfrågorna som ledande fokus. Under skrivningens gång har vi hjälpt varandra när vi har stött på sådant vi har uppfattat på olika sätt. Vi har då sökt i vår data, diskuterat innebörder och till slut kunnat analysera fram vad som kunnat vara ett resultat grundat i datan.

5 Resultat

I följande kapitel redovisar vi vårt resultat. Grunden till vårt resultat ligger i den information som vi har erhållit från våra intervjuer. I slutet av kapitlet kommer även vårt huvudresultat att presenteras. Resultatet är skrivet på ett sådant sätt att läsaren får ta del av de relationer vi har funnit mellan intervjuer, observationer, debattartiklar och diverse litteratur som är relevant för undersökningsområdet. Resultatet vilar även på den aktuella läroplanen och skolverkets beskrivning om svensk skola utomlands. Allt som vi tar upp i resultatdelen anser vi är av vikt för den helhetsbild vi utifrån undersökningsfrågorna analyserat oss fram till. Vi har valt att beskriva resultatredovisningen under rubrikerna: ”integration, språk, kultur, skolans arbete, positiva” och ”negativa förhållanden”, rubriker som visade sig i bearbetningen av datan. I detta avsnitt tar vi upp Emmas åsikter från det som hon har sagt i intervjuerna och från materialet som hon har skrivit. Varje gång vi refererar till något från hennes författande, säger vi att ”Emma skriver...”

5.1 Resultatredovisning

Syftet med vår studie var att undersöka hur eleverna integreras i det spanska samhället genom den svenska skolan vi besökt. I vår studie utgår vi från frågeställningen: *Hur integreras eleverna i det spanska samhället genom svenska skolan utomlands? Hur arbetar skolan med den spanska och den svenska kulturen? Hur arbetar skolan med positiva och negativa förhållanden mellan de båda kulturerna?*

5.1.1 Integration

På grund av att integration är ett centralt begrepp för denna studie, tar vi upp det vi analyserat som väsentligt eftersom samtliga respondenter har uttryckt sig om integrationsbegreppet och också om hur de tolkar det. Rektorn Patrik menar, att integration handlar om att titta på den miljö som eleverna befinner sig i och att eleverna ska få ta del av den kultur och det språk de verkar i, samt att eleverna ska få förståelse för människorna de möter både i och utanför skolan. I LGr 11 (Internet, 2011-11-10) skrivs det att: ”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald”. Dysthe (2003) menar, att språket verkar som en länk mellan olika kulturer och att det är i en kontext som lärande sker. Enligt nationalencyklopedins (Internet, 2011-11-20) beskrivning av begreppet integration, måste de språkliga kunskaperna vara goda för att integration ska vara möjligt. Skolan erbjuder 120 minuter spanskundervisning i veckan men Emma (2009) menar,

att även om eleverna lär sig ett nytt språk, betyder det inte, att de blir delaktiga och lär sig hur ett samhälle fungerar, det krävs mer än så.

Lena menar, att om en elev är helt integrerad, är han eller hon nästan som en spansk medborgare. Lena anser, att eleven då inte ska ha några problem med att befinna sig bland spanjorer och inte heller i att umgås med dessa, även då de umgås på fritiden. Denna begreppsuppfattning är likt Nationalencyklopedins (Internet, 2011-12-20) förklaring, dvs. det vill säga, att om en person är integrerad i ett samhälle ska man kunna verka där utan några problem.

Irma menar, att det finns olika nivåer när man talar om integration och att det kan handla både om inläring och om det stora samhället. Irma menar, att integration betyder enormt mycket och att allt inte går att få in i ett begrepp, men anser att det har med relationer att göra. Lisbeth har liknande tankar som Irma. Lisbeth förknippar integration med delaktighet och samspel. Dewey och Mead (i Dysthe, 2003) menar, att det krävs att eleverna är delaktiga i aktiviteter och kommunicerar med varandra för att kunna skapa ett interkulturellt lärande. Det är när man samspelar, som lärande sker enligt Dewey och Mead, där utbytet av erfarenheter förmedlas. För Emma handlar integration om respekt och kännedom, och att eleverna ska lära sig att se olika förhållanden mellan den svenska och den spanska kulturen. Hon själv försöker utveckla denna kännedom genom att ha lektioner som kallas för kulturklasser, där hon aktivt arbetar med att lära ut om kultur och att visa på skillnader hos eleverna.

5.1.2 Språk

Palmeras är godkänd av det spanska utbildningsministeriet. Det betyder att alla elever är förpliktigade att läsa spanska samtidigt som de följer den svenska läroplanen. Eleverna har samma timplan som i Sverige med undantagsfall att de läser 120 minuter spanska extra i veckan, i samtliga årskurser (Palmeras, 2011-11-13). Irma tydliggör språkets vikt i integrationen och menar, att språket binder oss samman beroende på från var i världen vi kommer. Dimpleby (1999) skriver, att genom språk och kommunikation, bildar vi en grupp och skapar identitet. Vi skapar också relationer för att kunna överleva i samhället. I Lgr 11 (2011-11-20), uttrycks det som följer: ”Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar”.

Kommunikation kan användas på ett vis för att skilja ”oss” från ”de andra” och detta kan bidra till att vissa människor blir uteslutna ur en gemenskap (2004). Börestam och

Huss (2001) anser, att språket kan göra att olika gruppers sammanhållning blir tydlig och att man märker större skillnad mellan olika grupper.

Patrik har en liknande tanke som Irma och menar, att språket är som en bro för att uppnå integration. Skolan har valt att eleverna ska läsa spanska redan från förskolan. Patrik säger, att i vanliga fall börjar elever inte att studera språkundervisning förrän i årskurs sex eller sju, vid sidan av engelskan. Emma berättar, att det finns många elever på skolan som inte har något intresse av att använda sig av språket i Spanien. De vill bara lära sig ett nytt språk. Hon anser, att eleverna har brist på intresse när det gäller att lära känna landet, hon säger att språket och kulturförståelsen går hand i hand. Stier (2004) skriver, att språket är en stor del av kulturen där språket är den främsta kulturbäraren ihop med människan och att, genom kommunikation mellan människor, kulturen konstrueras och omkonstrueras. Börestam och Huss (2001) menar, att språket är baserat på kulturarv, vilket leder till ett visst inlärt beteende. Genom sitt kulturarv menar Börestam och Huss att vi har lärt oss hur språket ska användas i bestämda situationer. Börestam och Huss beskriver även innebörden i termen kontaktlingvistik, vilket innebär ett forskningsområde inom mötena mellan olika språk. Genom att människan förflyttar sig runt om i världen, präglas hon av de mänskliga mötena. Språket är inte det enda sätt som vi använder för att kommunicera, utan olika gester och kroppsspråk spelar roll, vilket oftast är kulturellt betingat. För att denna språkgemenskap ska kunna fungera, krävs kunskap om hur vi använder språket i de olika situationerna som uppstår, en så kallad kommunikativ kompetens. Denna kompetens kan medföra att vi lättare kan röra oss mellan olika kulturer. Enligt Börestam och Huss (2001), kan vi röra oss relativt fritt mellan kulturgränserna om vi, även om vi har språkbrister, kan de generella gesterna och koderna. Emma anser att dessa koder och vardagliga mönster, som finns hos de olika kulturerna, ska förmedlas i skolan, för att underlätta möten. Emma påpekar också att det ses som ouppfostrat och som en brist på respekt att göra kulturella fel. Men Emma menar, att det är förlåtligt att göra ett grammatiskt fel, när man skriver och talar.

5.1.3 Kultur

Levnadsmönster och värderingar är grunden till kultur enligt nationalencyklopedin (2011 101 10). Skolan har en uppgift att utbilda och uppfostra eleverna på ett sådant sätt att de får ta del av det kulturarv, som innefattar traditioner, värden, språk och kunskaper. Grundläggande värden ska hjälpa eleverna till lärande och bereda dem till att verka i samhället (LGR 11, 2011 11 20).

Enligt skolans hemsida (2011-11-20) är ett av de viktigaste målen att förena två kulturer med varandra, den svenska och den spanska och ge en autentisk bild av de båda kulturerna, för att undanröja fördomar. Kulturen måste vara en del av undervisningen och läraren måste behärska de kulturyttringar elever möter i texter och vardag och kunna ge så mycket information som möjligt för att undvika missförstånd. I Lgr 11 (2011-11-13), uttrycks det, att: ”Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där”. Lena menar att om läraren inte pratar spanska eller är öppen för kulturen, så kommer detta att spegla av sig på eleverna och uppmärksammas på studiebesök. Är läraren inte aktiv på dessa, så retirerar eleverna och vågar inte själv ta initiativ. I ett sådant fall, blir det enligt Emma, ingen integration.

Emma menar, att eleverna ska lära sig att se en skillnad mellan den spanska och den svenska kulturen och att de ska kunna respektera skillnaderna. Hon skriver att varje kultur har sina egna former för hur sociala relationer fungerar. Det ska inte finnas någon, som avgör vilka som är sämre eller bättre, bara att de är olika. Om eleverna lär sig att tycka om den spanska kulturen, kommer de att tycka om Spanien mer. Känner eleverna till kulturen, kommer de att vilja lära sig språket och detta bidrar till en bättre integration enligt Emma. Illman och Nynäs (2005) menar att kultur inte bara är ett levnadssätt utan även ett sätt att tänka.

Kultur innehåller ett socialt samspel, som i olika grupper förmedlas och försvaras i en kultur. Människan känner samhörighet och trygghet i en grupp, menar Stier (2004). Vidare hävdar Stier att människor vill ha en gemensam enhet, och att det finns gränser mellan ”vi – gruppen” och ”de – gruppen”, samt att detta förekommer över hela världen. Touma (2006) skriver, att barn och ungdomar har ett behov av att känna samhörighet, särskilt när de befinner sig i en känslig ålder, vilket kan göra integrationsprocessen komplicerad. När olika kulturella grupper möts, sker ett kulturmöt. Vid dessa möten är det viktigt att acceptera varandras olikheter. Enligt Stier (2004) definierar dessa grupper varandra som etiskt eller kulturellt annorlunda. Stier menar, att människan genom alla tider har varit rädd eller avvaktande för det som har varit annorlunda. Människor, som uppfattar sig vara annorlunda, kan av andra uppfattas vara farliga eller hotfulla. Vidare menar Stier, att kunskap om ”de – gruppen” kan vara antingen negativ eller positiv, beroende på hur kunskapen tolkas. Om vi har relativt stor kunskap om ”de – gruppen” kan vi dra slutsatser utifrån det, under förutsättning att vi samtidigt jämför med våra egna värderingar och normer. Detta kan leda till att vi redan har fastställt vår åsikt och inte, enligt Stier, vågar ta fler steg för att försöka

acceptera olikheter. Vidare kan kunskap ha en annan effekt där nyfikenhet och respekt bildas, uttrycker Stier. Även Illman och Nynäs (2005) har tankar om vad kunskap om den andre kulturen innebär. De säger, att stereotyper är en sorts människor med kunskap som kan skada och skapa negativa värderingar. Detta kan fortsättningsvis enligt Illman och Nynäs, leda till att vi inte längre ser människan, utan enbart stereotyper.

Enligt Emma är det viktigt att tänka efter, hur man som lärare förmedlar den spanska kulturen med ord och gester. Lärarna måste kunna respektera den spanska kulturen för att kunna prata om integration. Annars, menar Emma, kanske lärarens bild reflekteras på eleverna. Emma menar, att som lärare måste man observera sig själv och tänka efter. Det är viktigt att fråga sig vilken kultur man undervisar om och vilket som är det bästa tillvägagångssättet. Stier (2004) anser, att lärarna inte får ösa på eleverna med information om Spanien, eftersom eleverna är aktiva subjekt och inte passiva mottagare utan. Lahdenperä (2004) menar, att även lärarna måste vara nyfikna och att dessa aktivt ska delta i det lokala samhällslivet för att kunna hjälpa eleverna att bli integrerade. Touma (2006) menar, att segregationen växer på grund av brist på intresse och engagemang för det spanska samhället.

Stier (2004) menar, att om människor inte har förståelse och respekt för ”de – gruppen” och vice versa, tar grupperna avstånd ifrån varandra och bibehåller de negativa tankarna om varandra. Vidare menar Emma, att lärarna på skolan måste synliggöra skillnaderna i kulturerna, för att på så sätt uppmärksamma, att vad som är normalt för en spanjor, kanske inte är normalt för en annan. Emma menar, att det är först när vi jämför kulturerna som vi förstår vår egen. Emma menar, att först då man ställs inför något nytt, kan man upptäcka de skillnader och likheter som finns. Därigenom uppmärksammas var och en på saker och förhållanden, som finns i ens egen kultur.

Emma tycker, att kulturen är viktig på Palmeras, för att det är det enda som är olikt Sverige. Hon ger oss ett exempel på när det kan gå fel kulturerna emellan. Om en elev kommer till Spanien och inte känner till de enkla och basala rutinerna, som att hälsa på varandra, så är eleverna förlorade. Då kommer eleverna att producera ett motstånd till kulturerna och då tappar de även intresse inför den nya kulturen. Emma menar, att detta är vad som kallas för en kulturkrock och att det är något som hon arbetar mycket med. Hon anser att eleverna ska försöka arbeta mycket med sig själv och tänka: ”Vad tänker spanjorerna om mig och vad tänker jag om dem?”

Emma anser, att eleverna bör söka professionell vägledning för att få en förklaring på den nya omgivningen. Emma menar fortsättningsvis, att om detta görs, får eleverna rika erfarenheter. Hultinger och Wallentin (1996) anser, att lärarna inte ska vara rädda för kulturkrockar utan att de istället ska se dessa som värdefulla och som berikande för eleverna. Här uppmärksammas skillnader i åsikter och kulturer. Läraren måste förklara varför kulturkrockar sker och att alla människor inte är lika, vilket måste accepteras. Det är när problemen sopas under mattan, kulturkrockarna kan få en väldigt negativ verkan.

Lena menar, att de elever som har lättast för att integreras i det spanska samhället, har en spansk förälder och en svensk. Hon menar att de på något sätt är mer spanjorer än svenskar. Gäststudenterna, som bor i spanska hem, integreras inte på det sättet, utan de får ett djupare eller icke djupare utbyte, eftersom de bara är i landet ett år. En del d kommer in i samhället jättemycket och älskar att bo hos sina familjer, de umgås med familjerna men de förmår aldrig att umgås med spanjorer på sin fritid. Lisa ser det som att de som integreras är de eleverna som minglar med spanjorer. Enligt Stier (2004) om man är integrerad, lägger man inte längre märke till det som var annorlunda utan dessa ting blir osynliga och självklara. Nya värderingar anses inte bero på den socialisationsprocess som genomgåts utan på personliga uppfattningar.

5.1.4 Skolans arbete för integration

Enligt Palmeras hemsida (2011-11-13), arbetar skolan effektivt med integration och har utbyte med andra spanska skolor i närområdet. Eleverna får även ta del av olika yrkeskategorier i landet som politiker, polis, författare, tjurfäktare, dansare med mera. Genom detta arbetssätt, blir eleverna enligt skolan hemsida, bekanta med levnadssätt, seder och bruk i Spanien. Irma och Patrik styrker hemsidans information och berättar, att skolan firar spanska helgdagar och nyligen var spanjorer på skolan för att visa upp en sorts flamencodans. Patrik berättar, att de har samarbete med andra skolor och till exempel har varit på orientering med spanska elever. Lahdenperä (2004) menar, att skolor måste arbeta med samhörigheten i lokalsamhället och att skolan har en viktig roll när det gäller integration. Det handlar inte enbart om att utbilda eleverna utan dessa måste på ett socialt plan engageras till att vara kulturellt aktiva även på fritiden. Eleverna gynnas av att samverka med olika lokala föreningar, menar Lahdenperä, och menar att denna samverkan hjälper eleverna att förstå och respektera den nya kulturen som handlar om att skapa god lärmiljö för eleverna. Skolan gör studiebesök, tittar närmare på, och försöker förstå den spanska kulturen. Ett exempel är när

skolan var i en annan spansk stad och såg på teater tillsammans med spanska elever. Patrik säger att de även firar Lucia på spansk skola för att visa upp den svenska kulturen.

Vi återkommer till Toumas (2006) artikel, där hon ställer följande fråga: ”Vad gör skolorna egentligen för att integrera eleverna i det spanska samhället?” Toumas skriver, att inte någon av de svenska skolorna i Spanien har intensiv kontakt med spanska skolor. Under en tid förekom samarbete mellan skolorna och spanska fritidsgårdar, men enligt Touma, var intresset för lågt både från de vuxnas och elevernas håll. Detta ledde till att projektet lades ner.

De sportintresserade eleverna integreras genom att de deltar i olika spanska sportföreningar. Det finns även en ungdomsgård i närheten av skolan. Dit kommer både svenska och spanska ungdomar. Där kan de spela musik och utföra andra aktiviteter tillsammans. Patrik säger, att det är fler spanska än svenska elever som går dit men att det är en del svenskar där också. När vi frågar Emma om fritidsgården menar hon, att den inte alls fungerar som de önskade. ”Om det är 2- 3 elever där, så är det en triumf”, säger hon. Illman och Nynäs menar, att om eleverna träffas på fritiden, kan de lära sig att hitta gemensamma intressen och se likheter och mönster hos varandra, även om de tidigare bara sett olikheter hos varandra. Enligt Touma (2006), kan detta också bidra till att eleverna ser på varandra med en annan synvinkel. Touma (2006) betonar, att eleverna inte tar något eget initiativ till att integrera sig, och att de inte synes ha något behov av det. Touma skriver, att det är svårt att tvinga ungdomar att engagera sig i något de inte har intresse för, samt att de inte intresserar sig för vad som pågår utanför deras murar.

Emma, som arbetar intensivt med integration bland ungdomarna berättar, att hon ofta får motstånd av skolans personal. Hon säger att personalen anser att de ska arbeta mer efter de svenska läroplanerna eftersom det är en svensk skola och att integration inte behövs, samtidigt som de tycker att det är viktigt. Emma ifrågasätter sig själv och undrar, om det är hon, eller de andra lärarna, som har fel. Ibland uppfattar Emma, att det blir ansträngande för henne när det kommer personal, som inte vet någonting om integration. Emma jämför sitt integrationsarbete med ett ordspråk som används i Spanien, vilket är: ”Om en person kastar en sten från en bro, så krävs det väldigt hårt arbete för att få tillbaka sin sten”. Hon tillägger att det ibland blir fel, eftersom det är en skola med mycket förändringar. Då får hon börja om med sitt arbete från ruta ett. Eftersom skolan fått ny rektor, måste hon börja om med honom och få honom insatt i ämnet hon brinner för.

Det är enligt Emma hon, som är mest intresserad av integration på skolan och hur den spanska kulturen kan användas i undervisningen. Emma menar, att intresset inte finns av resten av skolans personal. Hon anser att personalen visar diplomatiskt intresse men att gärningarna är annorlunda. Emma uppfattar att Patrik har ett visst intresse, men att han varit på skolan för kort tid. Under intervjun, frågade Emma oss, om vi hade pratat med Patrik om integration och undrade vad han uttryckt att han ansåg om det. När Emma beskrev det sätt, på vilket hon arbetar med integration, berättar hon att hon först och främst lär ut sådant till eleverna som förebygger kulturkrockar. Emma undervisar exempelvis eleverna, hur de ska hitta i närområdet och hur spanjorerna hälsar på varandra.

För Emma handlar inte integration bara om det som står i böckerna och om studiebesök som vi nämnt tidigare. Enligt Emma ligger det ett stort och tungt arbete bakom, för att kunna stärka ungdomarnas integration. För att eleverna ska smälta in i ett samhälle och integreras, krävs det enligt Emma mycket och stark motivation och hon föreslår alltid motivationsgrupper på skolan för de som behöver. Emma lägger stor vikt vid pedagogerna och anser att de har en stor roll i arbetet. Hon säger att: ”De borde göra mer i sina ämnen än vad de gör”. Genom skolverket (2011 11 10) uttrycks det, att: ”Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhället”. Undervisar en lärare om historia i en svensk skola i Spanien, anser hon, att spansk litteratur och historia bör vara inslag i undervisningen.

Eleverna erbjuds att studera i kulturklasser som Emma ansvarar för. Detta är en lokal kurs och målet är att integrera eleverna i det spanska samhället. Där diskuteras aktuella spanska nyheter och spansk kultur. I relationer till elevernas intresse, är alltid mötet i fokus och vad som händer för tillfället i landet. Emma ser alltid till, att vara uppdaterad i nyheter och använder sig av tidningar i undervisningen. Ett exempel är, att när det var val i Spanien, arbetade hon med detta under lektionerna. Emma visar eleverna hur den spanska kulturen ser ut och visar på skillnader. Detta gör hon för att eleverna ska trivas, men också för att de ska kunna öppna sig inför den nya kulturen. ”De ska inte lida av en kulturchock, de ska njuta av kulturskillnaderna”, uttrycker Emma. Emma uttrycker, att hon på skolan önskar vara en bro mellan den spanska och den svenska kulturen, Och hon anser, att utbildningen och lärarna ska bygga broar mellan skola och samhälle.

Lisbeth nämner studiebesöken, som eleverna får ta del i, men anser att mer arbete med närmiljön bör finnas. Lisbeth jämför skolans elever med Sveriges befolkning, och

uttrycker, att när invandrare kommer till Sverige samlar de sig på ett och samma ställe. Hon anser likt Emma, att utbildningen och lärare ska bygga broar mellan skolan och samhället. Lisbeth berättar för oss, att hon håller på att utarbeta en plan för hur hon ska gå vidare med detta. Lisbeth skulle även önska, att lärarna diskuterade mer om det spanska samhället under lektionerna, och inte bara under spansklektionerna. Det är spanskläraren, som håller i är det de som ska berättar om detta samhälle. Lisbeth berättar också, att hon utnyttjar elevernas kultur och kunskap i klassrummet. De som är spanskfödda, får dela med sig till de svenska eleverna. De får berätta om vad de kan, och så tar resten av klassen lärdom av det och vice versa. Lisbeth ger ett exempel på när man i klassrummet pratat om hur olika adventskalendrarna och julen kan vara. Lisbeth anser, att ett bättre samarbete lärarna emellan skulle kunna gynna verksamheten.

Lena hjälper gäststudenterna och de mer långvariga eleverna, att komma in i det spanska samhället. Hon ser också till att de får en bra fritid. Lena finns till hjälp för eleverna i alla olika praktiska situationer likt sjukhus- och polisbesök. Lena har även en mobiltelefon där eleverna kan nå henne dygnet runt, året runt om de behöver hjälp med något.

Lena anser, att integrationen som sker på skolan, enbart består av ett utbyte och att eleverna endast får *toucha* det spanska samhället. Lena är väldigt kritiskt mot skolans sätt att arbeta med integration. Hon menar, att integration inte finns över huvudet taget och uttrycker att: ”Vi jobbar med integration på så sätt att vi har blandade barn, ja”. Lena säger att det kanske ser fint ut på hemsidan, men att det som uttrycks, inte finns i praktiken. Lena uppfattar att arbetet med integration på skolan inte poängteras, eftersom de lärare, som arbetar på skolan, är i Spanien av andra orsaker än att hjälpa de svenska barnen integreras i det spanska samhället. Lena menar, att dessa lärare prioriterar att ligga på stranden och turista mer än att arbeta. Lena benämner lärarna på skolan vara: ”lärarturister.” Ofta stannar lärarna på skolan i två år och det skapar problem, de kommer inte för att integrera sig utan istället för att ha det lite ”flådigare”. Lena menar att arbetar man som lärare på svensk utlandsskola, måste man räkna med att lägga fler timmar på arbetet än de exakta timmarna som finns på sitt kontrakt. Stier (2004) skriver, att för att kunna fungera i det nya samhället man flyttar till, krävs det att man tvingar sig själv att bli av med gamla tankemönster och istället tillämpa sig det nya.

Lena menar, att eftersom skolan inte har ett entydigt förhållningssätt, kommer det aldrig att fungera att arbeta med integration. Hon beskriver att Palmeras stora problem är

organisationen. Under åren tävlar lärarna, enligt Lena, om tjänsterna. De får aldrig veta om de får vara kvar eftersom det inte finns fastanställd personal. Lena berättar vidare, att detta beror på att skolan är ett föräldrakooperativ och att det handlar om ekonomi. När tjänstefördelningen närmar sig, sneglar lärarna på varandra, och bevakar sin situation. På skolan arbetar personalen inte i arbetslag, utan ofta ensamma. De har ingen att reflektera tillsammans med eller fråga om förslag. Lena säger, att skolan skulle kunnat vara bra, men så är inte fallet enligt henne. Hon tillägger att hon är ledsen över att behöva säga detta. Lena tror, att det framför allt handlar om lärarnas engagemang. Hon tycker att personalen på skolan bör sätta sig ner och bestämma vilka mål de har och vilken vision de ska arbeta efter och att alla bör hålla sig till det. Hon vill att skolan ska stå för det de skriver på hemsidan och att de ska arbeta efter styrdokumentet. För tre till fyra år sedan, arbetade skolan fram en arbetsplan, men den försvann, uttryckte Lena, när skolan bytte ledning. Lena menar, att personalen på skolan inte vill ägna ett par timmar åt att sätta sig ner och prata om sådant. Touma (2006) skriver, att när nya lärare och rektorer kommer från Sverige, har de med sig många och bra idéer om integration, men problemet ligger i att de inte känner till den spanska kulturen och först efter en tid kan de förstå vad denna handlar om (Internet, 2011-12-13). Lena säger att när hon kom till skolan trodde hon, att det var dolda kameror, på grund av att organisationens brister. När vi frågar om hon pratat med Patrik om det hon känner berättar hon, att han vet om allt och är införstådd, men att han varit på skolan för kort tid. Hon ser inte någon poäng i att berätta för honom och säger att han kommer att upptäcka skolans problem mer och mer.

5.1.5 Positiva och negativa förhållanden

Ett av de viktigaste målen för Palmeras är att undanröja fördomar, genom att eleverna få ta del i de båda kulturerna och se en sann bild av dessa. Detta ska förebygga fördomar och skapa förståelse och respekt mellan spanska och svenska ungdomar.

Patrik säger, att han inte upplevt några negativa förhållanden eftersom han varit på skolan för kort tid. Han har däremot hört att vissa elever fått elaka kommentarer från de spanska ungdomarna, som har kallat svenskarna för utlänningar. Palmeras personal hade vid detta tillfälle tagit tag i problemet direkt och han anser, att det inte är något stort problem för skolan. Problemet i att det kan bli konflikter mellan ungdomarna tror han beror på språket, nämligen att spanjorerna inte kan engelska och att svenskarna inte alltid behärskar spanskan.

Irma menar, att integrationsbegreppet kan handla om kränkningar på grund av att kulturerna är olika. Hon ser positivt på allt och säger att hon inte sett några negativa

förhållanden, men tror att det finns mer i ungdomsvärlden eftersom småbarnsföräldrarna är mer intresserade av sina barns intressen och ser till att barnen har en bra fritid. Irma berättar, att hon har hört rykten om att svenska ungdomar hamnar i svårigheter i det spanska samhället. Irma tror att det beror på, att ungdomarna inte kan språket tillräckligt väl och att det blir konflikter mellan de svenska och de spanska ungdomarna på grund av deras olikheter. Men hon poängterar, att detta bara är rykten och att hon inte egentligen vet hur det ser ut.

Emma skriver, att många elever kommer till skolan och Spanien med fördomar om hur spanjorerna är. Bristen på kunskap kan ge eleven rasistiska fördomar mot spanjorerna och även skapa motstånd till inläringen av kulturen. Emma anser, att skolan bör ha professionell och specialiserad personal som gör att eleverna inte vänder tillbaka till Sverige och fortfarande har kvar fördomar om spanjorerna. Hon tycker att lärarna ska väcka elevernas nyfikenhet och ta kontakt med spanjorer i landet. Emma anser, att om föräldrar elever, och personal har en positiv inställning till spanjorerna, återvänder de hem med den inställningen. Hon tydliggör att hon inte vill, att eleverna ska bli falska infödingar, men hon vill att de ska tänka i andra banor när de kommer hem. Emma skriver, att eleverna har rätt att få fakta och information om Spanien (2009). Emma beskriver, att hon arbetar mycket med generaliseringar, om till exempel att en elev blir rånad, kommer han eller hon att få mycket fördomar om det spanska samhället. För att förebygga negativa förhållanden tror hon, att det handlar om att vara positivt inställd själv och att detta då smittar av sig till eleverna. För Lena handlar det om hur lärarna ser på spanjorerna. Vissa lärare förbjuder spanska i klassrummet och det skapar en enorm klyfta enligt henne. De svenska barnen blir som poliser för de spanska barnen. De säger till de spanska barnen att de inte får prata spanska. Lena tycker, att det är viktigt att läraren försöker säga till eleverna att de ska försöka prata svenska, men det handlar om hur läraren uttrycker sig. Hon tycker det är en självklarhet, att de ska få prata spanska, eftersom de befinner sig i Spanien.

Lena säger, att eleverna är bättre än lärarna på skolan att respektera varandras kulturer. Vi får veta av Lena, att det finns två block mellan skolans personal. Dessa block består av ett spanskt och ett svenskt och däremellan finns det konflikter. De tål inte varandra, säger Lena. Hon tillägger att det är ömsesidiga konflikter mellan blocken. Hon säger sig veta detta eftersom hon befinner sig i båda. Lena anser, att skolan aldrig kommer att komma fram till en lösning. Det spanska blocket använder till och med ordet rasism och det håller inte Lena med om. När skolan arbetar med spanska kulturen, läggs detta på det spanska blocket, eftersom de uppfattar att kan det bäst. Det finns inget samarbete mellan personalen. De håller

sig till sina kulturer och ansvarar över sitt. Lena säger, att skolan kanske skriver om att de arbetar med fördomar men det har hon aldrig sett och menar att man inte gör detta.

Skolan har en värdegrund, fast de arbetar inte efter den. Skolan har elever som är födda i Spanien men fortfarande inte är integrerade. De kan inte spanska. De har inga spanska vänner och umgås med svenska vänner. Stier (2004) menar, att människan är social och gruppen är kulturens främsta källa, där sker ett socialt samspel, social kontroll och social påverkan. Det är i grupperna som kulturen förmedlas, vidmakthålls och försvaras, uttrycker Lena. Vi identifierar oss omedvetet med varandra där vi känner samhörighet och kan därmed föredra att umgås med vissa framför andra. ”Vi och de – grupper finns överallt i kulturer och avgränsar oss till andra”, uttrycker Lena, som också tror att elevernas föräldrar har en stor roll i integrationsprocessen och undrar varför svenskar flyttar utomlands om de nu är så rädda. De är rädda för att gå och handla, ringa ett telefonsamtal eller att prata med spanjorer. Lena säger, att många är rädda för mötet med spanjorerna och att detta speglar av sig på barnen som själv blir rädda att verka i samhället. Stier (2004) skriver, att när vi möter något som är nytt och främmande blir vi ofta rädda inför det. Det kan handla om avvikelser från vår egen kultur och då tar vi avstånd. Denna främlingskänsla är naturlig och förekommer hos oss alla oavsett kultur.

Lotta menar, att de positiva förhållandena är, att det finns olikheter mellan kulturerna och att eleverna lär sig av varandra samt att eleverna är nyfikna på varandra. Hon tycker att skolan arbetar med konflikter och anser, att konflikterna inte har med kulturerna att göra utan språket, men poängterar att det är skolans plikt att lära ut språket. När vi frågar om konflikter säger hon att hon varit på skolan för kort tid för att ha sett varken konflikter eller några negativa förhållanden.

Emma anser, att ingen ska prata negativt om kulturerna. Däremot kan olikheter diskuteras och göras på ett roligt sätt, för att göra eleverna motiverade och nyfikna. Lärarna har ett stort ansvar när de talar att ibland kan hon höra kommentarer som att spanjorerna skriker när de pratar och att de spanska skolorna är dåliga. Lärarna bör istället vara positiva till kulturerna och uppmuntra eleverna. En av kulturerna uppfattas vara något mer än den andra på skolan och detta är inte rättvist, enligt henne. Pedagogerna måste observera sig själv och tänka på vad de förmedlar om Spanien till eleverna samt visa en positiv bild om landet eftersom det är i landet de befinner sig. En stor del för Emma, handlar om att förebygga negativa förhållanden och att lärarna måste tänka på vad de själv säger. Emma skriver, att

våra tolkningar om kulturer kan felaktigt skapar kulturkrockar, vi ser på de andra kulturerna som konstiga och avvikande.

Stier (2004) menar, att främlingskänslan är en social interaktion och bildas i samspel med människor vi möter. Det som är negativt för oss, väcker inga positiva tankar. Stier skriver, att mötet med andra människor och kulturer, bör ses som en spännande upptäcktsfärd och en möjlighet att se och upptäcka nya upplevelser.

5.2 Huvudresultat

I resultatet framgår det att samtliga respondenter anser att integration är ett viktigt arbete inom skolans verksamhet. Enligt vår studie kan vi dra slutsatser, att integration kräver ett stort och bakomliggande arbete och ett engagemang från personal, för att skapa ett så givande arbete som möjligt. För att undervisa och förmedla om en ny kultur, krävs det att man som pedagog först respekterar den kultur och det samhälle man verkar i. Annars kan detta sända ut fel signaler till eleverna och då blir det ingen integration. Kunskapen behöver utvecklas på ett positivt sätt, så att eleverna inte ska ha negativa tankar och inte heller skapa stereotyper om den nya kulturen de möter. Integration behövs för att eleverna inte ska bilda egna grupper och enbart sluta sig till sin egen kultur. Integration behövs också för att skapa förståelse och respekt för andra kulturer och människor. Palmeras arbetar med närsamhället och spanska skolor för att integrera eleverna. På skolan hjälper man även eleverna inom idrottsliga sammanhang, där eleverna får umgås med spanjorer. Eleverna får även ta del av den spanska kulturen i så kallade kulturklasser. Dessa lektionstillfällen bidrar med aktuella händelser från Spanien och ska ge en helhetsbild av spansk kultur. Språket har en betydande roll för att integration ska vara möjlig. Men även kunskap och förståelse om de olika kulturerna är väsentlig. Bristande språkkunskaper kan leda till konflikter. Skolverket är positivt inställd till integration men vill även att den svenska kulturen och de svenska traditionerna ska föras vidare till eleverna. Några av lärarna är kritiska till att integration fungerar över huvudtaget på skolan. Vi anser att om integration ska vara möjligt måste främst personalen komma överens om ett gemensamt mål, dvs. hur de ser på integration och vilka mål de vill att eleverna ska uppnå?

6 Diskussion

Samtliga respondenter vi intervjuat är överens om, att integration är en betydelsefull del i verksamheten på Palmeras och att det är något skolan bör sträva efter att uppnå. Patrik och Irma tycker att språket är det som binder oss samman och bygger broar mellan kulturer, medan Emma och Lena går djupare in på ämnet och diskuterar förståelse och kunskap i samband med språket. Respondenterna beskriver begreppet integration på liknade sätt och är överens om att det har med delaktighet och förståelse att göra.

Att språket är viktigt tycker de flesta av våra respondenter, men Emma anser att detta inte räcker för att en lyckad integration ska ske. I intervjun med Emma, framhåller hon, att eleverna inte automatiskt blir integrerade när de lär sig ett nytt språk. Men samtidigt läser vi i Emmas material, att när en elev lär sig ett nytt språk lär sig eleven därmed också kulturer (2009). Emma säger även, att det är förlåtligt att göra grammatiska fel men inte att göra kulturella misstag. När Emma uttalar sig om att det inte är förlåtligt att göra kulturella misstag, kan det enligt oss bidra till, att eleverna inte vågar prova sig fram och därmed kan gå miste om att lära känna den nya kulturen. Vi anser att om vi lär oss ett nytt språk där vi använder oss av gester och kroppsspråk kan missuppfattningar bildas och därmed kulturchockar. Vi anser dock att man måste prova sig fram med ett nytt språk för att utveckla vidare sin kunskap. Emma anser, att om människan gör språkliga fel vid första kulturmötet, är han eller hon redan förlorade inför den nya kulturen. Vi har svårt att tolka vad Emma egentligen menar. Eftersom hon säger att det är förlåtligt att göra språkliga fel, säger hon ändå att man är förlorad om man gör språkliga misstag. Vi anser, att hon förmedlar dubbla budskap. För att skapa integration anser vi, att läraren istället ska motivera eleverna till att testa sig fram. Det kan bli misstag, men det kan vara positivt om det uppmärksammas på ett sådant vis, där eleverna blir medvetna om vad det var som gick fel och eleven lär sig till nästa gång.

Patrik, Irma och Lisbeth tycker inte att det finns några problem med integration på skolan men att personalen ändå behöver arbeta med detta. Lena och Emma är däremot kritiska till skolans arbetssätt och anser att det inte alls fungerar. De både tycker att läraren har en stor roll i att förmedla den spanska kulturen. Lärarna måste först respektera den nya kulturen och se det på ett positivt sätt, innan de kan börja arbeta med det. I och med att Patrik, Irma och Lisbeth är relativt nyanställda och inte fullt lika insatta i hur det fungerar på skolan håller vi därför Lenas och Emmas kunskap om vad som föregår på skolan lite högre. När vi frågar Lena om hon tror att Patrik är införstådd med skolans problem, svarar hon att han vet

en del men kommer snart att förstå hur stora problem skolan egentligen har. Hon säger att det inte är någon mening att berätta för Patrik om de problemen. Vi tycker hon har ansvar att göra det, så han blir införstådd i att ta tag i problemen som hon uttrycker. Eftersom Patrik är rektor och har ansvar över skolan, anser vi, att han bör försöka sätta sig in i integrationsarbetet i och med att deras hemsida framhåller vikten av att eleverna ska bli insatta i den spanska kulturen. Vi anser att eftersom skolan skriver på hemsidan att de står för integration, bör de kunna bevisa det också. Emma utger sig för att vara den som är ansvarig för skolans integration, vi anser att personalen behöver sätta sig ner och prata, byta kunskaper med varandra och försöka förstå varandras synpunkter.

Enligt Emma är det viktigt att den undervisande läraren inte har några fördomar om kulturen och att läraren pratar positivt om de skilda kulturerna. Emma anser, att man bör visa på, att det finns olikheter, men att inte någon av kulturerna är bättre eller sämre än den andra. Enligt LGR11 (Skolverket, 2011 11 10) ska skolan: "Förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensramen för alla i samhället".

Tre av våra respondenter pratar om att det är språket som är det viktigaste. Enligt Börestam och Huss (2001) kan vi röra oss relativt fritt mellan kulturgränserna om vi kan de generella gesterna och koderna, även om vi har språkbrister. Detta håller vi med om. Vi tror inte att språket är det som är viktigast för att en integration ska lyckas. Däremot är språket en stor del av kulturen och bör behärskas av eleverna. Emma berättar att det är många elever på skolan som inte har något intresse av att lära sig att *använda* språket, bara att lära sig det. Vi anser att det är lärarnas plikt att sätta språket in i en kontext. Genom att låta eleverna testa på språket i det verkliga livet de verkar i tror vi att det kan motivera eleverna. Som förslag från oss kan lärarna till exempel låta eleverna gå och handla, göra intervjuer med spanjorer eller på andra spanska skolor som de redan har en kontakt med. Om lärarna skapar lärandesituationer i syfte för att förebygga fördomar och konflikter, tror vi att eleverna blir medvetna om vad som kan ske i kulturmöten och därmed få en positiv bild för att integreras.

Enligt vår förståelse, är det en sak att lära ut ett språk men ett annat att visa hur språket ska användas. Eftersom våra respondenter anser att språket har en viktig roll för integration, anser vi att man bör utveckla undervisningen till en högre nivå. Börestam och Huss (2001) skriver, att om eleverna inte lär sig språket i den kultur där de verkar, kan grupper bildas och det bidrar till att gruppindelningarna blir alltmer tydlig.

Vi har fått en känsla av att det redan finns grupper och sammanhållning bland eleverna på den undersökta skolan i Spanien. Eftersom många av eleverna inte verkar vara motiverade till att lära sig det spanska språket, ser vi inte heller att de vill lära sig om samhället och kulturen. Lena berättar för oss, att skolan har elever som gått från förskola och upp till högstadiet och fortfarande inte kan språket eller är integrerade. Vi anser att skolan har en oerhört viktig roll. Man måste ta tag i problemet och lösa det tillsammans med elever, föräldrar och skolpersonal.

När Lena berättar om de två "lärarblocken" som finns på skolan, det spanska och det svenska, menar hon, att dessa blocktillhörigheter skapar problem i integrationsprocessen. Lena poängterar, att detta beror på ömsesidiga konflikter. Lena vill inte kalla det för rasism, men är medveten om att det spanska blocket gör så. Lena vet hur det fungerar i båda grupperna eftersom hon menar att hon tillhör de båda. Det finns inget samarbete mellan lärarna och Lena menar, att eleverna är bättre på att integreras än de vuxna. Anledningen till att de skilda två blocken på skolan har bildats, är enligt henne, beroende på att skolans organisation skapar oro och att lärarna kontinuerligt byts ut.

Vi håller med Lena, när hon säger att personalen bör sätta sig ner och enas om ett förhållningssätt och ett mål. Vi frågar oss: "Om det finns konflikter mellan pedagogerna om kultur och integration, hur ska de då kunna undervisa om detta"? Eftersom skolans mål är att arbeta för att närma de två kulturerna till varandra, för att genom det undanröja fördomar, krävs det att personalen börjar med sig själv. Annars kommer det aldrig, enligt vad vi kan förstå, att fungera med ett integrationsarbete. Patrik, Irma och Lisbeth nämner ingenting om att det finns konflikter på skolan mellan lärarna. Vi tror att lärarna antingen inte har upplevt dessa konflikter, eller att lärarnas blundar för problemen. Det kan också vara så, att lärarna av olika anledningar inte vill måla upp en negativ bild för utomstående.

Emma menar, att integration handlar om att ge eleverna en sådan kunskap, att de inte ska återvända till Sverige med fördomar om Spanien. Emma hävdar också, att det är viktigt att läraren själv är insatt i kulturen för att kunna förmedla denna till eleverna. Vi håller med till en viss del, men anser inte, att det är denna är den viktigaste faktorn. Vi tror att det är en fördel om läraren har kunskap om landet han eller hon undervisar om. Men om en lärare enbart bott i landet under en kortare tid, har han eller hon också en möjlighet att lära sig om kulturen tillsammans med eleverna, genom att genomföra ett gemensamt utforskande arbete. Att vara lärare handlar för oss om att vara en expert på ett område. Det handlar också om vilja

och nyfikenhet. Vi tror på, att vara ärlig med eleverna och berätta att man inte bott i landet så länge, men att man tillsammans med eleverna, kan ta reda på saker om samhället. Så länge läraren ser undervisningen och landet ur ett positivt perspektiv och följer läroplanerna, tror vi att undervisningen blir lyckad. Vi tycker också att det är synd att det bara är det spanska blocket som ansvarar över den spanska kulturen. Ett utbyte mellan lärarna borde ske för att lärarna också ska ha en möjlighet till integration. Om personerna i det ”spanska blocket” tar hand om de svenska traditionerna och vice versa kanske en ny bild av kulturerna bildas.

När vi frågar Lena, om hur skolan arbetar med konflikter, som det står om på hemsidan, berättar hon att man inte alls arbetar med detta. ”Det har aldrig talats om konflikter”, säger Lena. Lisbeth säger däremot att skolan gör det, likaså Patrik. Respondenterna är inte eniga om arbetet mot konflikter på skolan och de säger emot varandra. Om det är ett så pass dåligt samarbete mellan lärarna som Lena framhäver, tror vi inte att eleverna vågar komma till lärarna och berätta om konflikter de möter och vad de egentligen känner inför kulturerna. Vi tror att eleverna märker av konflikter mellan de vuxna och att detta i värsta fall kan spegla av sig på eleverna. Märker dessa dagligen att det finns konflikter mellan olika kulturer på skolan, vad ska de då tänka? Detta är enligt oss ett problem som skolan bör se efter. Lahdenperä (2004) anser, att om negativa tankar om kulturer finns på skolan, ska föräldrarna underrättas och skolan ska aktivt tillta åtgärder. Även Emma uttrycker att lärarna ibland pratar illa om varandra och ser ner på varandras kulturer. Emma och Lena anser att det är ett stort problem för integrationsarbetet och personalen bör enligt oss prata med varandra så de kan komma fram till en gemensam lösning. När vi föreslår det till Lena säger hon att Emma har en annan syn än hennes och att det inte antagligen inte skulle fungera. Vi märker att både Lena och Emma brinner för integration och att de tar sitt arbete på största allvar. Det är synd att de inte försöker samarbeta, vi tror att det hade gynnat eleverna om de fann ett sätt att samarbeta på. Patrik vet med sig att både Emma och Lena arbetar intensivt med integration. Det vet vi eftersom det var han som gav som förslag till oss att intervjua dem till vår studie. Patrik bör ta tillfället i akt och utnyttja deras kunskap och se till att de samarbetar fram ett verksamhetsplan tillsammans.

Vi håller med Lena, när hon säger, att så länge det finns konflikter och lärarblock, kommer skolan aldrig fram till en lösning om en lyckad integration. Stier (2004) skriver, att människor blir rädda för det som är nytt och för det som avviker från den egna kulturen. Stier skriver även, att främlingskänsla finns överallt och att en sådan är naturlig. Vi

menar, att människor har egna åsikter och att det är naturligt, men att det är en annan sak att kunna respektera sådant hos varandra.

När vi frågar om vilka positiva och negativa förhållanden det finns på skolan är Lisbeth den enda som diskuterar den positiva punkten och det reagerade vi på. Hon berättar att hon tar tillvara på elevernas olikheter i klassrummet och det anser vi vara ett bra arbetssätt för att skapa kunskap och förståelse mellan eleverna. Emma berättar att hon kämpar hårt för en lyckad integration men eftersom skolan får ny ledning och ny personal ofta blir det ett problem för henne, Emma säger att hon får börja om från början igen. Detta kan bli ett problem enligt oss eftersom Emma kanske tappar sin motivation. Däremot behöver hon acceptera organisationen och ta nya tag och inspirera den nya personalen med sina idéer.

Både Emma och Touma (2006) beskriver, att eleverna inte har något behov av att integrera sig i det spanska samhället. Touma menar, att anledningen ligger i att det finns så många svenskägda företag i orten som bidrar med allt som en svensk behöver. Medan Emma inte ger någon direkt förklaring till varför hon har den åsikten. Vi håller med Touma (2006) åsikt om att de svenska eleverna inte behöver stöta på spanjorer på grund av att de exempelvis bara går till svenska barer och restauranger. Vi tror även att lärarnas attityd och sätt att se på samhället och den spanska kulturen kan vara en bidragande faktor. Konflikten mellan lärarna, som vi nämnt tidigare, tror vi också är en orsak till elevernas bristande engagemang. Även om eleverna inte är fullt medvetna om denna konflikt tror vi att de känner av den i viss mån. Ännu en faktor som kan kopplas till elevernas bristande engagemang för det spanska samhället tror vi kan kopplas till att viss av eleverna ska tillbaka till Sverige inom en snar framtid. Återigen tror vi att mycket kunde underlättas om personalen på skolan finner ett gemensamt tänk och mål. Genom det som vi har fått ut under vår undersökning kan vi säga att vi tror att alla vill nå liknande mål, men de måste komma överens om ett tillvägagångssätt.

Emma påpekar, att hon är den enda som verkligen är intresserad av att integrera eleverna i det spanska samhället och kulturen. Vi anser att så inte är fallet. Lena, exempelvis, är en person på skolan som verkar för integration, och hon anser själv att hon är integrerad i det spanska samhället. Hon anser även att detta hjälper henne när hon ska finnas till hands när exempelvis hon ska hjälpa studenterna i deras möte med den spanska kulturen. Vi anser att Lena har ett genuint intresse för elevernas välbefinnande och att hon vill att eleverna ska integreras på bästa sätt. Även de andra lärarna vi intervjuat tror på integration, men respondenterna uttrycker sig på olika sätt. Antingen väldigt starkt eller mindre starkt.

Vissa av lärarna brinner för integrationsfråga, medan andra inte brinner fullt lika mycket. Vi uppfattar det som att Lena lägger ner mycket engagemang på sitt arbete, då hon exempelvis är tillgänglig dygnet runt året om för eleverna via telefon. Men enligt oss kan hon inte kräva samma engagemang från den resterande delen av personalen. Lena säger i intervjun, att hon anser att om man som lärare har valt att arbeta på en svensk utlandsskola måste läraren kunna lägga ner mer tid än vad som står på personens kontrakt. För oss är det ett ohållbart resonemang, då vi anser att arbetet är en stor del av ens liv, men att det även finns ett liv utanför skolan. Lena kallar vissa lärare på skolan för "lärarturister". Hon anser att dessa lärare är mer i Spanien för värmen och turistlivet än för att arbeta. Vi anser att Lena är hård i sina slutsatser då vi tror, att hon enbart jämför med sig själv, hur hon känner och hur hon ser på läraryrket.

Brist på kommunikation mellan personalen anser vi vara den största bakomliggande orsak till varför några av lärarna anser att integrationen inte fungerar bra på skolan. Vi tolkar det som att personerna i personalen är skygga för att kommunicera med varandra och kanske inte vet hur de ska framföra sina åsikter, utan att detta ska få en negativ klang. Vidare tror vi inte att det fungerar om en av lärarna bestämmer sig för att ta tag i den bristfälliga kommunikationen i personalgruppen och att detta kan lösa konflikterna mellan dem. Mycket anser vi vilar på rektorns axlar. I och med att han inte verkar fullt insatt i vad som pågår på skolan, kan det vara svårt för honom att ta till åtgärder. Vi anser att det är viktigt för rektorn att få reda på vad som sker på skolan, för att kunna ta del i att olika lösningsföreslag ska kunna utvecklas.

Lena och Emma anser, att det är oerhört viktigt att eleverna integreras i det spanska samhället. Vi har funderingar på *hur* viktigt det egentligen är. Vi ifrågasätter om den spanska kulturen verkligen ska tvingas på de svenska eleverna, så länge eleverna respekterar den spanska kulturen och klarar sig utan att få problem eller skapa problem för någon annan. Vi uppfattar, att detta kan leda till att eleverna skapar avhållsamhet till den spanska kulturen. Vi anser dock att personalen ska försöka att integrera eleverna, eftersom vi tror att eleverna kan ta lärdom av det mångfald som finns runtomkring dem. Lärarna måste bli medvetna om när eleverna inte vill gå längre i sin integrationsprocess. Vi anser att det inte är meningen att eleverna ska lämna sin egen kultur för att ta till sig en annan. Det finns inget på skolverkets hemsida som säger att svenska skolor utomlands måste arbeta med att integrera eleverna i det specifika landet som skolan befinner sig i. Men i och med att denna specifika skola i Spanien har uttryckt sig på sin hemsida, att de värnar om den spanska kulturen och att eleverna gynnas

av att integreras i det spanska samhället, anser vi, att man måste försöka arbeta efter vad som står på hemsidan eller fundera på ett annat upplägg.

Emma var angelägen om, att lärarna måste arbeta mer efter det spanska samhället, genom att väva in Spanien i de olika ämnena. När hon gav det som förslag till de andra lärarna på skolan, säger de att det inte är möjligt i den utsträckning som Emma vill, i och med att de måste hålla sig till den svenska läroplanen. Vi håller med Emma om att det är bra att integrera spanskkunskaper i de övriga ämnena, men att det måste ske med måttlighet. Det finns en timplan till de olika ämnena och de timmarna måste ägnas åt de specifika ämnena. Det går inte att ta bort hur mycket som helst för att göra plats åt något annat. Vi anser att Emma siktar lite för högt. Det finns vissa regler som en svensk utlandsskola måste förhålla sig till för att få uppfatta sig vara en svensk utlandsskola. Om tiden inte räcker till på lektionerna, skall skolan kunna arbeta mer med skolmiljön och göra skolan lite mer spanskinfluerad för att på så sätt påverka eleverna och väcka deras intresse för den utlandskultur de kommit till. Kulturklasserna som Emma ansvarar för, anser vi bidrar till att hjälpa elever till förståelse för den spanska kulturen.

Vår slutsats med diskussionen, är att skolans personal först och främst måste lösa de konflikter vi fått reda på att det finns mellan personalen. De måste sätta sig ner och komma överens om vad skolan står för och hur de ska lyckas med att nå dit genom gemensamma beslut. Det verkar som att eleverna på skolan inte känner något behov av att integreras i det spanska samhället. I och med att eleverna redan har så mycket svenskt runtomkring sig bildas det grupper och det blir då svårt att söka sig någon annanstans. Hur väl de integreras beror även på hur länge de har planer för att stanna i landet, är det endast under en kort tid ser inte eleverna det som någon vits att försöka integreras.

6.1 Fortsatt forskning

Vi har avgränsat vår studie, genom att ta del av verksamma pedagogers arbete i ett integrationsområde. Vi tycker att det skulle varit intressant att även ta del av elevernas tankar och kunskaper om ämnet, samt av föräldrarnas. En jämförelse mellan olika skolor skulle även vara tänkvärd fört att forska vidare. Tidigare i vårt arbete skrev vi, att en annan svensk skola i Spanien inte alls arbetar med integration, eftersom de anser sig vara en svensk skola. Att göra en studie mellan den och en skola som arbetar med integration vore intressant att ta del av. Även en kvantitativ undersökning skulle vara av intresse för att se hur många svenska utlandsskolor i världen som arbetar med att integrera eleverna.

6.2 Didaktiska tankar

Under studiens gång har det väckts många tankar hos oss om hur ett integrationsarbete kan bli lyckat på en skola. Ett samarbete bland skolans personal är grundläggande samt att de ska sträva efter samma mål och tillsammans utforma arbetet. Det är ett stort arbete som kräver engagemang från både pedagoger och elever. Vi anser att både blivande och verksamma pedagoger kan ha hjälp av vår studie i undervisningssyfte. Den kan både ge tips men även väcka intresse. Genom Skolverket (LGR11, 2011-10-12) uttrycks det att: ”Alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön”. Det krävs att vi skapar förståelse och respekt för nya kulturer och människor vi möter.

7 Referensbeteckning

Litteratur

- Bergstedt, Bosse; Lorentz, Hans. (red.). (2006). *Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Lund: Studentlitteratur.
- Börestam, Ulla; Huss, Leena. (2001). *Språkliga möten – tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Claesson, Silwa. (2007). *Spår av teorier i praktiken. Några skolexempel*. (Andra upplagan, andra tryckningen). Lund: Studentlitteratur.
- Dimbleby, Richard. (1999). *Kommunikation är mer än ord*. Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe, Olga. (2003). *Dialog, samspel och lärande*. (Första upplagan, nionde tryckningen). Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. (2007). *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (Tredje upplagan, andra tryckningen). Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Inger Nordheden, Magnus Berg, Max Strandberg, Helén Hultman, Helena Frisell, Ingvor Ask, Aleksandra Ålund, Annick Sjögren, Jonas Otterbeck, Henning Johansson, Billy Ehn, Inger Wikström, Inger Lindberg, Lena Sjöqvist, (1996) *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Illman, Ruth; Nynäs, Peter. (2005). *Kultur, människa, möte – ett humanistiskt perspektiv*. Danmark: Studentlitteratur.
- Kullberg, Birgitta. (2004) *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, Pirjo. (red). (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Stier, Jonas. (2004). *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier*. Lund: Studentlitteratur.

Stukát, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom human-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wellros, Seija. (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Internetadresser

Utbildningsdepartementet Skolverket (2011-09-09)

http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/utbildning_utomlands/svensk_undervisning_i_utlandet/svenska_utlandsskolor (2011-11-20)

Skolverket (2011-09-09)

http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/utbildning_utomlands/svensk_undervisning_i_utlandet. (2011-11-20).

Nationalencyklopedin. (2011-12-19). <http://www.ne.se/lang/integration/212264> (2011-12-20)

Touma, Mary. (2006-06-14). <http://www.svenskamagasinet.nu/article.276.html> (2011-12-13)

Emmas material (2009)

Skolverket (2011-07-24).

http://www.skolverket.se/statistik_och_analys/2.1862/2.4404/2.4521/flest-svenska-utlandsskolor-i-europa-1.42735

Utbildningsstatistiksenheten (2011-02-11).

<http://www.rod.se/utbildning-skola/fler-elever-ska-kunna-g%C3%A5-i-svensk-skola-utomlands> (2011-12-06).

Personlig kontakt

Irma, 2011-11-28.

Patrik, 2011-12-01.

Lisbeth, 2011-12-02.

Lena, 2011- 12-08.

Emma, 2011-12-09.

Bilaga 1

Lärointervju

- Yrkeserfarenhet?
- Hur länge har du arbetat på skolan?
- Varför har du valt att arbeta på en svensk skola utomlands?
- Beskriv vad integration innebär för dig?
- Beskriv hur du arbetar för att integrera eleverna i det spanska samhället?
- Beskriv hur du tycker att eleverna på skolan har integreras i det spanska samhället?
- Hur uppfattar du att eleverna utvecklar förståelse för det spanska samhället?
- Vilka positiva och negativa förhållanden uppfattar du att det finns mellan de olika
- Kulturerna, och hur arbetar ni på skolan med dessa?
- Vi har sett på er hemsida att eleverna har högre betyg i spanska än i svenska. Hur kommer det sig tror du?

Bilaga 2

Rektor intervju

- Yrkeserfarenhet?
- Hur länge har du arbetat på skolan?
- Varför har du valt att arbeta som rektor på en svensk skola utomlands?
- Vad innebär integration för dig?
- Beskriv hur personalen på skolan för att integrera eleverna i det spanska samhället?
- Beskriv hur ni arbetar med att undanröja fördomar mellan kulturerna som ni skriver om på er hemsida?
- Berätta hur ni arbetar med den spanska kulturen?
- Hur arbetar ni med den svenska kulturen?
- På hemsidan står det att ni arbetar efter de svenska läroplanerna så långt som möjligt, kan du berätta vad ni menar med det?
- Är det många elever som söker sig vidare till universitet efter skolan?
- Har de samma möjlighet att ta sig in på universitet som eleverna i Sverige?
- Beskriv vad extrakurserna innebär i svenska på er skola som bedrivs på torsdagar och lördagar?

Bilaga 3

Hej, vi är två lärarstudenter från Göteborg och vi förbereder för vårt examensarbete i höst där vi ska besöka svenska skolan utomlands. Vi vill titta närmare på elevernas läs- och skrivinlärning samt hur lärarna arbetar med detta. Vi undrar om det finns möjlighet för oss att komma och besöka er under några dagar i november?

Vi skulle uppskatta om ni kunde svara så fort som möjligt på grund av att vi inte har så lång tid på oss att söka stipendium.

Hälsningar/ Emelie Andersson och Catrin Persson